

Datum

2023-10-09

Vår referens

Kristian Berghult

Utredningssekreterare

kristian.berghult@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet - Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar (SOU) GYVF-2023-3578

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen har fått möjlighet att yttra sig över Remiss från Utbildningsdepartementet - *Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)*.

Utredningen presenterar olika förslag kring hur yrkeshögskolan kan bli en ännu mer stabil och flexibel utbildningsform än idag, anpassad efter samhällets behov av kompetens. Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen anser att utredningen presenterar genomtänkta och intressanta förslag hur yrkeshögskolan kan stärka sin verksamhet på olika sätt. Förvaltningen föreslår nämnden att ställa sig positiv till utredningen i stort eftersom flera förslag till förändringar kommer att skapa förutsättningar för ökat kvalitet och rättssäkerhet för de studerande.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande över Remiss från Utbildningsdepartementet - *Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)* och överlämnar detta till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Remiss från Utbildningsdepartementet - *Framtidens yrkeshögskola - stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31)*.

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2023-10-17

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2023-10-27

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Regeringen beslutade den 20 oktober 2021 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att föreslå de förändringar som krävs i yrkeshögskolan för att säkerställa den växande utbildningsformens effektiva funktion för framtiden. Syftet med utredningen är att förtydliga yrkeshögskolans

roll i utbildningssystemet och att skapa förutsättningar för att yrkeshögskolan ska kunna fortsätta att utvecklas med bibehållen kvalitet.

Yrkeshögskolan har en viktig roll i att förse svensk arbetsmarknad med kompetens. Det är till exempel avgörande för tillväxt och välfärdens utveckling, samtidigt som nya krav på arbetsmarknaden ställs genom behovet av omställning av samhället i en hållbar riktning.

- *Utredningen föreslår att yrkeshögskolan växer och att utbildningsplatserna ökar i en takt som motsvarar 35 procent i förhållande till nuläget på 10 år.*

I syfte att värna samarbeten mellan arbetslivet och utbildningsanordnare behöver det analyseras närmare vilka möjligheter som finns att skydda vad som blir offentligt i samband med ansökan. Värden som öppenheten och konkurrens bör balanseras mot att värna innovationskraften och samarbeten med arbetslivet och företagen.

- *Utredningen föreslår att MYH bör analysera och föreslå åtgärder för att värna innovationskraften i yrkeshögskolan.*

Utredningen presenterar tre huvudriktningar, som man anser ska styra yrkeshögskolan framtida verksamhet:

- Arbetsmarknadens behov ska även fortsatt styra yrkeshögskolan.
- Tillit till yrkeshögskolan ska vara hög.
- Spelreglerna ska vara tydliga kring yrkeshögskolans regelverk – det ska vara lätt att göra rätt.

Inom yrkeshögskolan ska det bara finnas utbildningar som efterfrågas inom arbetslivet eller utbildningar där det finns behov av ett kvalificerat yrkeskunnande som är av betydelse för individen och samhället, såsom utbildningar inom smala yrkesområden. Ytterst är det kvaliteten på utbildningen och hur väl en anordnare levererar den utbildning som efterfrågas som är avgörande för att finnas inom yrkeshögskolan. Tilliten till yrkeshögskolan kan skadas om den styrs i detalj. Yrkeshögskolans möjlighet att vara flexibel kräver förutsägbarhet och tydliga spelregler. Den ska präglas av tydliga krav på leverans. Det ska också vara tydligt vem som har ansvar för utbildningarna.

Utredningen påpekar att det är viktigt att främja yrkeshögskolans särart i det svenska utbildningssystemet. Denna präglas av:

- flexibilitet i förhållande till efterfrågan,
- ett betydande inflytande från arbetslivet,
- korta ledtider,
- lärande i arbete (LIA),
- flera vägar in till utbildning,
- en decentraliserad utbildningsform,
- ett självreglerande system.

Utredningen menar att systemet med statsbidrag för utbildningar inom yrkeshögskolan i grunden fungerar bra. Yrkeshögskolan har utvecklats i riktning mot önskvärda effekter i fråga om utbud, funktion och effektivitet. Utbildningar som motsvarar arbetslivets behov kommer till stånd på

ett effektivt sätt. Utformningen av statsbidraget stödjer yrkeshögskolesystemets grundläggande logik och bidrar till flexibilitet och mångfald.

Ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan

Nuvarande ansökanprocess till yrkeshögskolan är decentraliserad. Ansökan till en utbildning görs hos respektive utbildningsanordnare och studerande kan söka och antas till ett obegränsat antal utbildningar. Detta medför ett antal utmaningar för såväl samhället i stort som för studerande och utbildningsanordnare. Utredningen bedömer att en aktör behöver garantera att ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan finns och fungerar långsiktigt för alla aktörer. Ett gemensamt ansökningssystem kan bidra till en ökad rättssäkerhet och sänkta trösklar för studerande att ansöka till yrkeshögskolan, vilket i förlängningen kan bida till en stärkt kompetensförsörjning.

- *Utredningen föreslår ett gemensamt ansökningssystem till yrkeshögskolan.*

Ett förstärkt system för studiedokumentation

Idag är yrkeshögskolan inte ansluten till externa system för studiedokumentation, som till exempel Ladok. Utredningen menar att ett förstärkt system för studiedokumentation för yrkeshögskolan behöver utformas på ett rättssäkert sätt och bland annat innehålla ett gränssnitt gentemot studerande för att de ska kunna få tillgång till sina yrkeshögskolemeriter, vara anpassad för samtliga utbildningsformer som MYH administrerar och ge möjlighet att verifiera individer i systemet.

- *Utredningen föreslår att MYH ska ges i uppdrag att i samverkan med DIGG (Myndigheten för digital förvaltning) utforma ett nytt studiedokumentationsystem.*

Vissa frågor om examina och progression

LIA (Lärande i arbetslivet) är centralt för att stärka yrkeshögskoleutbildningarnas koppling till arbetslivet. Utredningen bedömer att LIA bör vara obligatoriskt för utbildningar inom yrkeshögskolan som inte är kurser eller fördjupningsutbildningar.

- *Utredningen föreslår att för utbildningar som omfattar minst 100 yrkeshögskolepoäng, och som inte är fördjupningsutbildningar, ska minst en fjärdedel av utbildningstiden bestå av LIA på en arbetsplats, om inte undantag medgetts av MYH.*

Långsiktiga förutsättningar och ett mer stadigvarande utbud av utbildningar

För att möjliggöra bättre planeringsförutsättningar för utbildningsanordnare behöver möjligheten att fatta beslut om fler utbildningsomgångar i ett och samma beslut tillämpas i högre utsträckning. Långsiktiga planeringsförutsättningar kan också skapas genom att stimulera utbildningsmiljöer för investeringstunga utbildningar på fler orter. Staten behöver ta ett långsiktigt ansvar för finansiering av sådana miljöer.

- *Utredningen föreslår att en utredning får i uppdrag att identifiera behovet av utbildningsmiljöer och utreda hur staten på ett samhällsekonomiskt sätt kan stimulera att sådana miljöer skapas.*

Godkännande av utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan

Det finns i dag en prövning av anordnarna i samband med att de ansöker om att få statsbidrag för att anordna en utbildning inom yrkeshögskolan. Den görs av MYH enligt myndighetens föreskrift.

- *Utredningen bedömer inte att det bör utformas ett särskilt system för godkännande som skulle kunna motsvara en slags certifiering av anordnare med en egen rättsverkan. Utredningen anser i stället att det*

är betydelsefullt att behålla den prövning av anordnarna som redan görs idag av MYH.

Andra förändringar för att främja kvalitet

Utredningen föreslår att arbetet kring studerandehälsa ska öka.

- *Utredningen föreslår att MYH får i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att öka de studerandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningarna genom att undersöka vilka funktioner som kan vara gemensamma kopplat till studerandehälsa.*

Yrkeshögskolans roll i omställningen mot ett hållbart samhälle

Yrkeshögskolan bidrar till hållbar utveckling på flera olika sätt. För att yrkeshögskolan ska kunna bidra ytterligare till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar samhällsutveckling föreslår utredningen att yrkeshögskolan ser över de regler som gäller för fördelning av medel till program och kurser.

- *Utredningen föreslår att för att möta arbetslivets behov av snabb omställning bör andelen medel som går till kurser öka i förhållande till nuvarande fördelning mellan kurser och program.*

Ett fjärde tekniskt år

I utredningens direktiv ingick att undersöka om det fjärde året på tekniska programmet skulle kunna ligga inom ramen för yrkeshögskolan.

- *Utredningen avråder regeringen från att göra en överföring från gymnasieskolan till yrkeshögskolan av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år.*

Utredningen ser att det föreligger betydande risker med en sådan överföring som kan motverka syftet med en bättre fungerande kompetensförsörjning. Målgrupperna för det fjärde tekniska året och studerande inom yrkeshögskolan skiljer sig åt. Det medför en stor osäkerhet i hur attraktivt det är för målgruppen som i dag läser det fjärde tekniska året inom ramen för gymnasieskolan att i stället välja yrkeshögskolan. En överföring skulle också kunna ha negativa konsekvenser för det treåriga teknikprogrammet som i sin organisering ofta är tätt sammankopplad med det fjärde tekniska året, bland annat avseende lärarförsörjningen.

Utredningens bedömning av konsekvenser av förslagen

Utredningens förslag förväntas bidra till bättre förutsättningar för alla som verkar inom yrkeshögskolan och förtydligar yrkeshögskolans roll. Förslagen innebär även ökade möjligheter till progression inom yrkeshögskolan och ytterst till en bättre fungerande kompetensförsörjning.

Flera av förslagen medför ökade kostnader för staten då det handlar om att öka antalet utbildningsplatser, stärka upp delar som till exempel förbättrade systemstöd och ökad rättssäkerhet i processer. Samtidigt innebär utredningens förslag viss möjlighet till effektiviseringar och bättre nyttjande av statsbidraget för yrkeshögskoleutbildningar.

Behoven av yrkeshögskoleutbildad kompetens är stora i förhållande till yrkeshögskolans utbud, inte minst för att klara Sveriges klimatmål och bidra till en hållbar utveckling. Studier har pekat på att satsningar på yrkeshögskoleutbildning är samhällsekonomiskt lönsamt och bidrar både till att individer stärker sin position på arbetsmarknaden och till en bättre kompetensförsörjning som bidrar till ökad produktivitet och tillväxt.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningens förslag till yttrande till nämnden

Yttrandet behandlar framför allt de delar av remissen som rör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhet.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden anser att utredningen presenterar genomtänkta och intressanta förslag hur yrkeshögskolan kan stärka sin verksamhet på olika sätt. Utredningen föreslår flera förändringar som kommer att skapa förutsättningar för ökad kvalitet och rättssäkerhet för de studerande och för yrkeshögskolan som helhet. Förslagen ansluter väl till kommunfullmäktiges mål om att förutsättningar ska skapas för att individen ska bli självförsörjande och att kompetensförsörjningen ska tillgodoses.

- *Utredningen föreslår att yrkeshögskolan växer och att utbildningsplatserna ökar i en takt som motsvarar 35 procent i förhållande till nuläget på 10 år.*

Nämnden ser utökningen som positiv. Utbildningar inom yrkeshögskolan har visat sig att leda till hög anställningsbarhet och att snabbt kunna hjälpa till att minska gap i kompetensförsörjningen. För Malmö stads egna yrkeshögskoleutbildningar kommer denna ökning sannolikt också att medföra positiva effekter.

- *Utredningen föreslår att MYH bör analysera och föreslå åtgärder för att värna innovationskraften i yrkeshögskolan.*

Nämnden anser att detta är en viktig synpunkt. Värden som öppenhet och konkurrens bör balanseras mot att värna innovationskraften och samarbeten med arbetslivet och företagen. För att möta utmaningar i dagens samhälle, är det viktigt att ha innovativ tillvägagångssätt i utformningen av utbildningar vilket yrkeshögskola har bra förutsättningar för.

- *Utredningen föreslår ett gemensamt ansökningsystem till yrkeshögskolan.*

Nämnden anser att detta förslag är positivt, med tanke på att studerande idag kan ansöka till flera utbildningar samtidigt, och det finns inget system där detta dokumenteras centralt. För utbildningsanordnare innebär det en osäkerhet att de studerande kan söka till flera utbildningar och endast tacka ja till 1 utbildning. Förslaget kan också innebära minskat arbete för den enskilda utbildningsanordnaren kring antagningsprocessen. För den enskilda utbildningsanordnaren kan förslaget dock medföra att den personliga kontakten och vägledningen med den studerande blir svårare om antagningsprocessen centraliseras.

- *Utredningen föreslår att MYH ska ges i uppdrag att i samverkan med DIGG (Myndigheten för digital förvaltning) utforma ett nytt studiedokumentationsystem.*

Nämnden anser att detta är ett genomtänkt förslag, som underlättar administrativa rutiner och ökar rättssäkerheten.

- *Utredningen föreslår att för utbildningar som omfattar minst 100 yrkeshögskolepoäng, och som inte är fördjupningsutbildningar, ska minst en fjärdedel av utbildningstiden bestå av LIA på en arbetsplats, om inte undantag medgetts av MYH.*

Nämnden anser att det är positivt att det finns möjlighet att lägga in LIA (Lärande i arbetslivet) på kortare utbildningar. Dock anser nämnden att det är tveksamt att lägga in så mycket som

25 % LIA i en utbildning på 100 yrkeshögskolepoäng (motsvarar 1 termins heltidsstudier). Arbetslivsanknytning kan ske i utbildningen på annat sätt, exempelvis genom föreläsare från arbetslivet eller genom arbetsplatsbesök.

- *Utredningen föreslår att en utredning får i uppdrag att identifiera behovet av utbildningsmiljöer och utreda hur staten på ett samhällsekonomiskt sätt kan stimulera att sådana miljöer skapas.*

Nämnden anser att förslaget är positivt, men lyfter fram att det sannolikt kommer att vara svårt att samordna detta på central myndighetsnivå. Yrkeshögskolan är en flexibel utbildningsform, och om staten ska stimulera långsiktiga satsningar på utbildningsmiljöer kan detta stå i kontrast mot flexibiliteten.

- *Utredningen bedömer **inte** att det bör utformas ett särskilt system för godkännande som skulle kunna motsvara en slags certifiering av anordnare med en egen rättsverkan. Utredningen anser i stället att det är betydelsefullt att behålla den prövning av anordnarna som redan görs idag av MYH.*

Nämnden anser att det skulle finnas fördelar med att certifiera anordnare, för att på detta sätt öka kvaliteten inom utbildningsformen. Denna certifiering skulle kunna vara tidsbegränsad. Det behöver i så fall utredas hur en certifiering skulle fungera så att yrkeshögskolans flexibilitet bevaras.

- *Utredningen föreslår att MYH får i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att öka de studerandes förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningarna genom att undersöka vilka funktioner som kan vara gemensamma kopplat till studerandehälsa.*

Nämnden anser att detta förslag är mycket bra och poängterar vikten av studerandehälsa. Dock måste frågan utredas hur detta skulle lösas rent praktiskt. Många mindre utbildningsanordnare har idag små möjligheter att erbjuda service kring studerandehälsa. För de studerande som idag läser på Malmö stads egna yrkeshögskoleutbildningar erbjuds stöd och tillgång till funktioner kopplade till studerandehälsa via Komvux Malmös stödorganisation.

- *Utredningen föreslår att för att möta arbetslivets behov av snabb omställning bör andelen medel som går till kurser öka i förhållande till nuvarande fördelning mellan kurser och program*

Nämnden anser att detta är ett tveksamt förslag. Yrkeshögskoleutbildningar är flexibla och kan snabbt anpassas efter arbetsmarknadens behov. Detta gäller såväl program som kurser, och programmen utgör en mer stabil utbildningsform. Det finns därför inga direkt goda skäl till att omfördela resurserna och öka andelen medel som går till kurser.

- *Utredningen avråder regeringen från att göra en överföring från gymnasieskolan till yrkeshögskolan av vidareutbildning motsvarande ett fjärde tekniskt år.*

Nämnden delar utredningens ståndpunkt i denna fråga. I Skåne erbjuds det fjärde tekniska året i flera kommuner, dock inte i Malmö. Historiskt har det i Malmö inte funnits efterfrågan för detta fjärde år.

Ansvariga